

I. Studium jako posvátná aktivita

Babylónský talmud, traktát Šabat 30a–b¹

- A Řekl David před Svatým, budiž požehnán: „Pane světa! Oznam mi, Hospodine, jaký bude můj konec!
Odpověděl mu: „Držím se zásady, že konec smrtelných bytostí neoznamujeme.“
– „Jaké je trvání mých dnů?“
– „Držím se zásady, že neoznamujeme trvání dnů člověka.“
– „Dozví se, jak odejdu?“
Odpověděl mu: „Zemřeš o šabatu.“
– „Ať raději zemřu prvního dne v týdnu (tj. po šabatu)!“
Řekl mu: „To již musí přijít království Šalomouna, tvého syna. A jak by se jedno království mohlo sejít s jiným třeba jen o šířku vlasu!“
– „Ať tedy zemřu v předvečer šabatu...“
Odpověděl mu (Ž 84,11): „Jeden den ve tvých nádvořích je lepší než jinde na tisíc!“
- B Což znamená: Je pro mne lepší jeden den, po který sedíš a zabýváš se Tórou, než tisíc zápalných obětí, které mi v budoucnu přinese Šalomoun, tvůj syn, na oltář. [30b]
- C Každý šabat David sedával a studoval po celý den. Toho dne, kdy měla odejít jeho duše, přišel anděl smrti k němu, ale nemohl se ho zmocnit, protože jeho ústa nepřestala ani na okamžik opakovat učební látku.
Řekl: „Co mu mám provést?“
Měl za domem sad. Anděl smrti šel a třásl stromy.
David vyšel, aby se podíval. Lezl na žebřík, praskla příčel – odmlčel se – a tehdy jeho duše odešla.

Babylónský talmud, traktát Makot 10a

„Tóra je útočištěm“ (*divrej Tora koštin*):

- Co znamená, že [slova Tóry] „jsou útočištěm“?
- Před andělem smrti (*mal'ach ha-mawet*)!

Je to jako s rav Hīsdou: Seděl a připravoval si studijní materiál v Ravově akademii. A anděl smrti se k němu nemohl přiblížit. Jeho ústa totiž ani na okamžik nepřestala opakovat učební látku. [Anděl smrti] se tedy vzdálil a sedl si na cedr poblíž Ravovy akademie. Cedr se zlomil a [rav Hīsda] umkl. Tehdy se jej [anděl smrti] zmocnil.

---

¹ Paralela: *KohR* 5:12.

II. Tóra není na nebesích

Babylónský talmud, traktát Bava meci' a 59b

Toho dne zodpověděl rabi Eli'ezer všechny otázky na světě, avšak [ostatní učenci] jeho [odpovědi] nepřijali. Řekl jim: „Jestli je halacha podle mne, ať to dosvědčí tento karobový strom!“ A ten karobový strom byl vyrván ze svého místa o sto loktů. A někteří tvrdí, že o čtyři sta loktů. [Učenci] mu řekli: „Karobový strom nelze použít jako důkaz!“ Řekl jim tedy dále: „Jestli je halacha podle mne, ať to dosvědčí voda v potoce!“ A voda v potoce začala téct zpět. Řekli mu: „Vodu v potoce nelze použít jako důkaz!“ Řekl jim tedy znovu: „Jestli je halacha podle mne, ať to dosvědčí zdi studovny!“ Zdi studovny se začaly naklánět. Rabi Jehošua' je okřikl: „Když se učenci potýkají v halaše, co je vám do toho?“ Z úcty k rabimu Jehošua' ovi nespadly, avšak ani se nenarovnaly z úcty k rabimu Eli'ezerovi. A dosud jsou nakloněny. [Rabi Eli'ezer] k [učencům] znovu promluvil: „Jestli je halacha podle mne, ať to dosvědčí nebesa!“ Vyšel hlas z nebes (*bat kol*) a řekl: „Co máte proti rabimu Eli'ezerovi? Vždyť halacha je ve všech případech podle něj!“ Rabi Jehošua' se postavil a řekl (Dt 30,12): „[Tóra] není na nebi!“ – Co zde znamená, že „není na nebi“?

Rabi Jirmeja řekl: „Protože již byla Tóra předána na hoře Sinaj, nedbáme hlasu z nebes. Vždyť jsi již napsal na hoře Sinaj v Tóře (Ex 23,2): „Přiklonit se k většině.““

Jednou rabi Natan potkal Elijáše a řekl mu: „Co tehdy dělal Svatý, budiž požehnán?“ Řekl mu: „Smál se říkal: „Moji synové mne porazili! Moji synové mne porazili!““

Midraš *Deuteronomium raba* 8:6

Jiný výklad „[Tóra] není na nebesích“. Řekli mu: „Pane, Mojžíši, ty nám říkáš, že není na nebesích ani za mořem. A kde tedy je?“ Řekl jim: „Je blízko! Ve tvých ústech a ve tvém srdci, abys ji vykonával. Není vám vzdálena, ale naopak je vám blízko.“

III. Psaná a ústní Tóra

ExR 47:1

Hospodin řekl Mojžíšovi: „Napiš si tato slova, neboť podle těchto slov uzavírám s tebou a s Izraelem smlouvu“ (Ex 34,27). Je psáno: Kdybych mu napsal ze svého zákona sebevíc, bude to pokládáno za něco cizího (Oz 8,12).

Když se Svatý, budiž požehnán, zjevil na Sinaji, aby dal Izraeli Tóru, přednesl ji Mojžíšovi uspořádanou jako Písmo, *Mišnu*, talmud a agadu, neboť je řečeno (Ex 20,1): „Bůh vyhlásil všechna tato slova.“ I to, na co se žák táže učitele, řekl Svatý, budiž požehnán, Mojžíšovi, v té chvíli. Poté, co se ji naučil (tj. Mojžíš Tóru) z úst Svatého, budiž požehnán, řekl mu (tj. Bůh Mojžíšovi): „Nauč ji lid Izraele!“ [Mojžíš] mu řekl: „Pane světa, mám jim ji napsat?“ Odpověděl mu: „Nechci jim ji dát v písemné podobě, protože je mi jasné, že modloslužebníci, kteří nad nimi v budoucnu budou vládnout, jim ji vezmou a [Izrael] bude modloslužebníkům k pohrdání. Namísto toho jim dám Písmo v písemné podobě, zatímco *Mišnu* a talmud a agadu jim dám ústně (*'al pe*). Protože když modloslužebníci přijdou a zotročí je, zůstanou od nich oddělení. [...] Tato slova, tedy *Mišna* a talmud, oddělují (*mavdilim*) mezi Izraelem a modloslužebníky.“

Babylónský talmud, traktát Menachot 29b

Řekl rabi Jehuda jménem Rava: Když Mojžíš vystoupil nahoru (tj. na nebesa), našel Svatého, budiž požehnan, jak sedí a připojuje korunky k písmenům. Řekl mu: „Pane světa, kdo tě k tomu nutí (dosl. kdo ti brání)?“ Řekl mu: „Je jeden člověk, který bude jednou v budoucnu, na konci mnoha pokolení, jmenuje se Akiva ben Josef. Ten z každého trnu odvodí hromady a hromady halachot.“ Mojžíš mu řekl: „Pane světa, ukaž mi ho!“ Řekl mu: „Otoč se!“ Mojžíš šel a posadil se do poslední z osmi řad [v učebně] a nechápal, co se tam říká. Zmocnila se ho slabost, když tu [rabi Akiva] došel k jisté věci a žáci mu řekli: „Rabi, odkud to máš?“ Řekl jim: „To je halacha, kterou dostal Mojžíš na Sinaji (*halacha le-Moše mi-Sinaj*).“ A [Mojžíš] se upokojil.